

Ekvilibrium

SOM-undersökningen 2015
SOM-rapport nr 66

Jonas Ohlsson, Henrik Oscarsson och Maria Solevid (red)

ETT ÅR AV STILTJE I VINDKRAFTSOPINIONEN

PER HEDBERG

Sammanfattning

I Sverige har en massiv utbyggnad av vindkraften skett under senare år. Och utbyggnaden fortsätter. Frågan är hur opinionsstödet för att satsa mer på vindkraft påverkas i takt med att vindkraften byggs ut? Analyserna i det här kapitlet visar att opinionsstödet för vindkraft nådde en topp 2007 och 2008 då 79 respektive 80 procent av svenska folket ville satsa mer på vindkraft. Sedan dess har det blivit färre som vill satsa mer på vindkraft. Opinionsläget är fortfarande stabilt positivt: År 2015 är det fortfarande en klar majoritet av de svarande i SOM-undersökningen som vill satsa mer, 59 procent. Fyra av tio är positiva till vindkraftsetableringar i närheten av sin bostad medan 28 procent är negativa. Hela 80 procent av svenska folket har en positiv inställning till vindkraften som energikälla.

Tillgång till energi är viktig för länders utveckling, ekonomi och välfärd. En fråga som diskuterats under de senaste årtionden, inte minst mot bakgrund av frågan om klimatförändringar och kärnkraftsincidenter, är hur energin skall produceras på ett ändligt och miljömässigt sätt. Både EU och Sverige har antagit målsättningar om en ökad användning av förnybara energikällor. Vår nuvarande regerings målsättning är att vi i Sverige på sikt skall ha ett energisystem som till 100 procent bygger på förnybara energikällor (Regeringen 2015). Socialdemokraterna vill på sikt fasa ut kärnkraften och ersätta den med förnybara energikällor och effektivisering. Fram till 2020 vill man öka elproduktionen från förnybara energikällor med 30 terrawattimmar, vilket är dubbelt så mycket som vindkraften producerar idag (Socialdemokraterna 2016). I ambitionerna att skapa ett energisystem med större inslag av förnybara energikällor utgör vindkraften en viktig komponent. Vindkraften har stått under kraftig utbyggnad under senare år, och kommer att byggas ut ytterligare. Frågan är vilka energikällor svenska folket vill satsa på och vilket stöd vindkraftssatsningen har i folkopinionen?

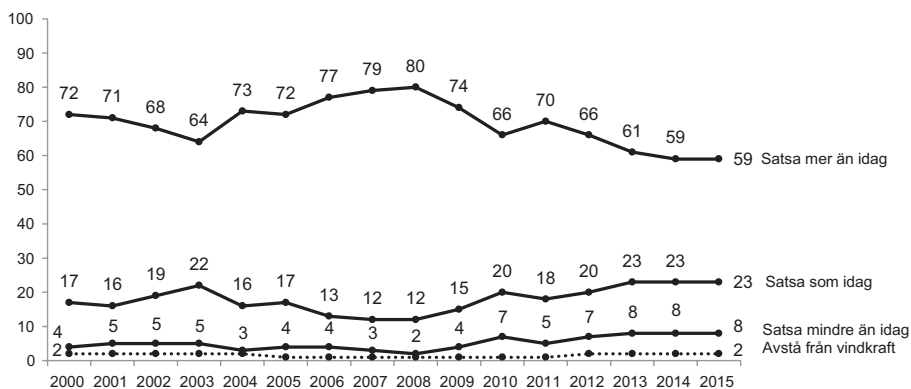
Satsa på mer vindkraft?

Sedan sjutton år tillbaka har SOM-institutet systematiskt mätt svenska folkets åsikter om vilka energikällor vi skall satsa mer eller mindre på i Sverige.¹ Under hela mätperioden toppas listan av solenergi och vindkraft. Vid varje mättillfälle sedan 1999 vill en majoritet av befolkningen satsa mer på dessa två energikällor. Den tredje populäraste energikällan är vågkraft (mätt sedan 2006). I botten av

listan återfinns kol, olja, naturgas och kärnkraft. Andelen som önskar satsa mer på kol och olja har under hela mätperioden varit försvinnande liten (1-2 procent).² I mitten av popularitetslistan har vattenkraft och biobränsle återfunnits under hela mätperioden.³

Variationen i stödet för att satsa mer på solenergi, vattenkraft och kärnkraft har varit 8, 10 respektive 10 procentenheter. När det gäller kärnkraften finner vi ett tapp på 6-7 procentenheter i samband med kärnkraftsolyckan i Fukushima 2011 (Holmberg 2012, Kim, Kim och Kim 2013). Stödet för att satsa mer på naturgas har varierat med 14 procentenheter. Populärast var den i början av perioden då cirka 30 procent av befolkningen ville satsa mer på naturgas. Sedan 2006 har stödet minskat ned till omkring 20 procent. Viljan att satsa mer på biobränslen har varierat med 20 procentenheter. Populariteten stod som högst under åren 2005-2007 då drygt 50 procent ville satsa mer, med toppåret 2006 (57 procent). Innan dess låg stödet runt 45 procent och vid de fyra senaste mättillfällena har det minskat till cirka 40 procent. I den senaste SOM-undersökningen 2015 vill 80 procent satsa mer på solenergi, 59 procent mer på vindkraft, 50 procent mer på vågkraft, 40 procent mer på vattenkraft, 37 procent mer på biobränslen, 13 procent mer på kärnkraft och 2 procent mer på olja.⁴ I figur 1 redovisas opinionsstödet för att satsa mer eller mindre på vindkraft under perioden 1999-2015.

Figur 1 Hur mycket skall vi i Sverige satsa på vindkraft, 1999–2015 (procent)

Kommentar: Frågan lyder: *Hur mycket bör vi i Sverige satsa på nedanstående energikällor under de närmaste 5–10 åren?* Andelen som svarar att de saknar åsikt har varierat mellan 5–8 procent. I SOM-undersökningen 2015 var siffran 8 procent. De särredovisas inte i figuren. För ytterligare detaljer och resultat för fler energikällor se Hedberg och Holmberg 2016.

Källa: De nationella SOM-undersökningarna 1999–2015.

Resultaten från 2015 och 2014 års nationella SOM-undersökningar visar identiska resultat. Vid båda tillfällena anser 59 procent att det bör satsas mer på vindkraft, 23 procent att det bör satsas som idag, 8 procent att det bör satsas mindre, 2 procent att vindkraft inte ska utnyttjas som energikälla och 8 procent saknar åsikt i frågan. På det nationella planet råder under de två senaste åren stiltje i vindkraftsopinionen, med en fortsatt klar majoritet som vill satsa mer på vindkraft. Men det har långt ifrån rätt stiltje sedan 2008 då stödet för att satsa mer på vindkraft var som störst – 80 procent. Sedan dess har stödet succesivt minskat. En tillbakagång med hela 21 procentenheter mellan åren 2008 och 2014. Resultatet i figur 1 visar att tillbakagången i stödet för en ökad satsning på vindkraft inte i första hand inneburit en markant ökning bland dem som vill satsa mindre eller helt avstå från vindkraft. Andelen i befolkningen som helt vill avstå från vindkraft har ökat med 1 procentenhet sedan 2008 medan andelen som vill satsa mindre har ökat med 6 procentenheter. Istället verkar det vara så att flera som tidigare ville satsa mer har idag förenat sig med dem som anser att dagens satsning på vindkraft är tillräcklig. Andelen som väljer svarsalternativet ”satsa ungefär som idag” har ökat från 12 procent 2008 till 23 procent 2014/2015, +11 procentenheter.

En tolkning av att det blir färre som vill satsa på vindkraft kan beskrivas i termer av mättnad.⁵ Som frågan är konstruerad innehåller den bland annat komponenter för bedömningar av hur mycket vindkraft vi har, hur mycket vi behöver idag och hur mycket vi kommer behöva i framtiden. Svarsalternativen ’satsa mer än idag’ och ’satsa mindre än idag’ behöver tolkas i ljuset av det faktiska läget. Under senare delen av mätperioden har det skett en omfattande utbyggnad av vindkraften, från en elproduktion på 2 terrawattimmar 2008 till 16 terrawattimmar 2015 (Svensk energi 2016 och Energimyndigheten 2016). Det innebär att förutsättningarna för svenska folkets bedömning av hur mycket vindkraften behöver byggas ut har förändrats. Det ligger i frågeställningens termostatiska natur att taket för en utbyggnad förr eller senare kommer upplevas som uppnått, och stödet för en ytterligare utbyggnad därmed kommer att avta. Det kan vara en tolkning av den sjunkande andelen som stöder en ytterligare utbyggnad under de senaste åren mätningar (Bendz 2014).

Att andelen som vill satsa mer på vindkraft avtagit under senare år minskar behöver emellertid inte innebära att svenska folkets allmänna inställning till vindkraft som energikälla också blivit mer negativ. Sedan 2012 har vi ställt en fråga om människors allmänna inställning till vindkraft som energikälla. Mellan åren 2012 och 2015 har inga större förändringar skett. Resultaten visar att en stor majoritet av svenska folket är positivt inställda till vindkraft som energikälla, 84 procent 2012, 81 procent 2013, 79 procent 2014 och 80 procent 2015. Andelen negativa var 2012 6 procent 2013, 7 procent 2014 7 procent och 2015 8 procent.⁶

Även om det på det nationella planet återfinns en majoritet för att satsa mer på vindkraft vet vi att det lokalt kan finnas motsatta åsikter. Ett exempel är folkröstningen om utbyggnad av vindkraft i Sorsele kommun i mars 2016. Där vann nej-sidan med 51 procent av rösterna mot 46 procent för ja-sidan, en vinst med

60 röster (Sorsele kommun 2016).⁷ Även i Sveriges första folkomröstning om vindkraftsetablering 2002 i Skurups kommun vann nej-sidan med knapp marginal, 3628 nej-röster mot 3601 ja-röster (Skurups kommun 2016).

I befolkningen som helhet vill 59 procent satsa mer på vindkraft 2015. Men hur ser stödet ut i olika sociala och politiska grupper? Resultaten återfinns i tabell 1 och visar att viljan att satsa mer på vindkraft 2015 är större bland män än bland kvinnor, större bland högutbildade än bland lågutbildade, större bland personer boende i Stockholm/Göteborg/Malmö än bland personer boende i glesbygd och större bland personer boende i Stockholms län jämfört med landet i övrigt – särskilt i jämförelse med boende i Mellersta Norrland (Västernorrlands och Jämtlands län). Bland sympatisörer till partierna återfinns de mest positiva till att satsa mer på vindkraft bland Miljöpartiets och Feministiskt Initiativs sympatisörer, medan stödet är svagare bland sympatisörer till Kristdemokraterna, Sverigedemokraterna, Folkpartiet och Moderaterna.⁸ Personer som ideologiskt står till vänster är mer positiva att satsa mer än personer som står till höger.

Bland samtliga svars personer har viljan att satsa mer på vindkraften minskat med -21 procentenheter mellan åren 2008 och 2015. Tillbakagången återfinns i samtliga grupper. Men den är mer accentuerad i vissa grupper jämfört med andra. Till exempel har stödet för att satsa ytterligare på vindkraft gått tillbaka mer bland personer boende på ren landsbygd (-30 procentenheter) jämfört med personer boende i Stockholm/Göteborg/Malmö (-15 procentenheter). I 2008 års undersökning var stödet i stort sett lika stort oberoende om man bodde i glesbygd, stad eller storstad. Sjutton år senare är stödet betydligt större bland boende i de tre storstäderna (66 procent) jämfört med personer boende på landsbygd (53 procent). Bland sympatisörer till Miljöpartiet och Socialdemokraterna har tillbakagången varit under genomsnittet medan tillbakagången varit över genomsnittet framförallt bland sympatisörer till Kristdemokraterna och Centerpartiet, men också bland sympatisörer till Folkpartiet och Moderaterna. Tillbakagången är också större bland personer som ideologiskt placerar sig till höger jämfört med personer som placerar sig till vänster.⁹ Även kopplingen till frågan om vi skall avveckla eller använda kärnkraften har förstärkts. I 1999 års undersökning var viljan något större att satsa mer på vindkraft bland dem som förespråkade en avveckling av kärnkraften jämfört med dem som ville använda kärnkraften, 86 jämfört med 77 procent. Förhållandet är det samma i 2015 års undersökning, men skillnaderna betydligt större, 72 respektive 43 procent.

Mellan 2008 och 2012 återfanns en majoritet för ökad satsning på vindkraft i samtliga grupper. Så är inte fallet i den senaste undersökningen. I fem grupper är stödet lägre än 50 procent; bland personer boende i Mellersta Norrland (40 procent), bland sympatisörer till Kristdemokraterna (40 procent), bland personer som anser att vi skall använda kärnkraften, inte avveckla den (43 procent), bland personer som ideologiskt placerar sig något till höger (48 procent) och bland sympatisörer till Sverigedemokraterna (48 procent).

Tabell 1 Andel positiva till att satsa mer på vindkraft efter social och politisk grupptillhörighet, 2008–2015 (procent)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	förändring 2008-2015
<i>Kön</i>									
Kvinna	81	76	67	71	68	65	59	61	-20
Man	79	72	64	69	64	57	58	56	-23
<i>Ålder</i>									
15-30	76	73	65	69	64	66	59	60	-16
31-60	84	79	71	73	70	65	68	60	-24
61-85	76	66	57	66	61	55	57	56	-20
<i>Utbildning</i>									
Grundnivå/obligatorisk	75	67	57	69	58	55	54	51	-24
Mellannivå	79	71	67	69	67	60	57	56	-23
Universitet/högskola	85	80	70	74	69	65	63	63	-22
<i>Bostadsort</i>									
Ren landsbygd	83	72	68	75	64	56	57	53	-30
Mindre tätort	78	72	60	67	64	61	54	55	-23
Stad, större tätort	80	75	66	71	67	63	60	59	-21
De tre storstäderna	81	76	70	69	69	63	63	66	-15
<i>Riksområde</i>									
Stockholms län	81	73	70	71	65	66	62	66	-15
Östra Mellansverige	82	75	63	73	70	66	64	57	-25
Småland & Gotland	78	76	56	65	61	56	54	57	-21
Sydsverige	71	68	60	64	61	56	56	56	-15
Västsverige	82	73	67	72	69	61	58	58	-24
Norra Mellansverige	80	76	65	70	63	56	58	55	-25
Mellersta Norrland	80	77	78	78	63	62	53	40	-40
Övre Norrland	83	82	74	66	73	61	57	59	-24
<i>Partisympati</i>									
V	86	82	84	69	85	78	72	67	-19
S	81	76	62	71	70	65	57	64	-17
MP	88	79	84	86	78	77	75	79	-9
C	93	79	71	82	64	50	61	59	-34
FP	77	78	64	67	59	60	52	51	-26
KD	77	77	71	64	71	55	59	40	-37
M	77	68	62	67	60	52	58	53	-24
SD	68	66	51	65	56	58	46	48	-20
FI	--	--	--	--	--	--	82	74	--
Övriga	73	78	60	58	71	58	57	52	-21
<i>Vänster-höger dimension</i>									
Klart till vänster	83	82	77	82	78	79	75	74	-9
Något till vänster	86	80	70	71	73	66	62	71	-15
Varken eller	79	70	64	66	63	60	53	58	-21
Något till höger	78	74	66	72	64	56	55	48	-30
Klart till höger	72	66	57	63	55	48	56	52	-20
<i>Politiskt intresse</i>									
Mycket intresserad	80	75	66	75	67	66	63	60	-20
Ganska intresserad	83	76	67	72	66	61	58	58	-25
Inte särskilt intresserad	76	75	66	69	67	61	58	59	-17
Inte alls intresserad	75	64	55	61	58	59	51	52	-23
<i>Kärnkraftsåsikt</i>									
Avveckla kärnkraften	86	85	81	83	75	73	70	72	-14
Använd kärnkraften	79	72	60	65	58	47	49	43	-36
Samtliga	80	74	66	70	66	61	59	59	-21

Kommentar: För frågeformulering, se figur 1. Frågan om hur mycket vi bör satsa på vindkraft i Sverige har ställts i SOM-undersökningarna sedan 1999. I tabellen redovisas resultaten från 2008, då andelen som ville satsa mer på vindkraft var som högst, till den senaste mätningen 2015. Indelningen av riksområden har utförts enligt följande: Östra Mellansverige – Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Örebro och Västmanlands län; Småland och Gotland – Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gotlands län; Sydsverige – Blekinge och Skåne län; Västsverige – Hallands och Västra Götalands län; Norra Mellansverige – Värmlands, Kopparbergs och Gävleborgs län; Mellersta Norrland – Västernorrlands och Jämtlands län; Övre Norrland – Västerbottens och Norrbottens län. **Källa:** De nationella SOM-undersökningarna 2008-2015.

Granne med vindkraft?

De senaste årens omfattande utbyggnad av vindkraften innebär att vindkraftverk har blivit en vanligare syn i landskapsbilden och att allt fler får direkta upplevelser av vindkraftverk i sin omgivning. Samtidigt har vi sett att stödet för att satsa mer på vindkraft avtagit. En fråga som aktualiseras i samband med utbyggnaden av vindkraft, och kommande utbyggnad, är hur svenska folket ser på vindkraftsetableringar i närheten av den egna bostaden. I de nationella SOM-undersökningarna har vi vid sju tillfällen sedan 2000 ställt en fråga om svenska folkets inställning till etablering av vindkraft i närheten av den egna bostaden. Frågan har fem svarsalternativ i en skala från mycket positiv till mycket negativ.

Tabell 2 Etablering av vindkraft i närheten av bostaden, 2000–2015 (procent)

	2000	2003	2005	2007	2010	2013	2015
Mycket positiv	13	12	14	15	13	12	14
Ganska positiv	28	21	29	31	25	28	26
Varken eller	32	34	31	32	30	29	32
Ganska negativ	13	15	14	10	16	15	13
Mycket negativ	14	18	12	12	16	16	15
Summa procent	100	100	100	100	100	100	100
Antal personer	1 609	1 719	1 638	1 581	1 564	1 538	1 617
Andel positiva	41	33	43	46	38	40	40
Andel negativa	27	33	26	22	32	31	28
Differens positiv–negativ	+14	±0	+17	+24	+6	+9	+12
Andel satsa mer på vindkraft, samtliga	72	64	72	79	66	61	59
Andel satsa mer på vindkraft, bland positiva till vindkraft i närheten av bostaden	91	93	89	92	87	86	81
Andel satsa mer på vindkraft, bland negativa till vindkraft i närheten av bostaden	44	38	54	58	40	32	30
Differens positiv–negativ	+47	+55	+35	+34	+47	+54	+51

Kommentar: Frågan lyder: "Hur ställer Du Dig till en etablering av vindkraftverk i närheten av din fasta bostad?". Personer som ej besvarat frågan (mellan 5 – 9 procent genom åren) ingår inte i procentbasen. I 2015 års undersökning var det 7 procent bland respondenterna som inte besvarade frågan. **Källa:** De nationella SOM-undersökningarna.

Resultaten i tabell 2 visar att andelen positiva till etablering av vindkraftverk i närheten av den egna bostaden varierar mellan 33 procent och 46 procent under åren sedan 2000. I den senaste mätningen 2015 är andelen positiva 40 procent. Andelen negativa varierar mellan 22 och 33 procent där resultatet i 2015 års undersökning är 28 procent. Vid samtliga mätillfällen återfinns en övervikt positiva jämfört med negativa undantaget 2003 då grupperna positiva och negativa var lika stora. I den senaste mätningen 2015 är 40 procent positiva till en etablering av vindkraft i närheten av bostaden (-6 procentenheter sedan toppåret 2007) och 28 procent negativa (+6 procentenheter sedan 2007).

Frågan om hur mycket vi skall satsa på vindkraft och frågan om inställning till vindkraftverk i närheten av den egna bostaden är naturligtvis kopplade till varandra. Personer som är positiva till etablering i närheten av bostaden vill i högre grad satsa mer på vindkraft jämfört med personer som är negativa till vindkraft i närheten av den egna bostaden. Sedan 2007 har viljan att satsa mer på vindkraft minskat i båda grupperna. Bland de som är positiva till vindkraft i närheten av bostaden (i närheten-positiva) har stödet för att satsa mer på vindkraft minskat med -11 procentenheter, medan stödet för att satsa mer på vindkraft bland de negativa (i närheten-negativa) minskat med -28 procentenheter. Bland samtliga respondenter minskade stödet för att satsa mer på vindkraft med -20 procentenheter.

Trots en negativ inställning till vindkraftetablering i närheten av den egna bostaden har det vid varje mätillfälle, utom ett, varit fler som önskat satsa mer på vindkraft än som önskat satsa mindre/helt avstå från vindkraft som energikälla. Bland de negativt inställda till vindkraft i närheten av bostaden ville 2007 58 procent satsa mer på vindkraft och 13 procent satsa mindre eller avstå från vindkraft, en skillnad på 45 procentenheter. Sedan dess har andelen som vill satsa mer minskat och andelen som vill satsa mindre/avstå ökat. I den senaste SOM-undersökningen 2015 är det för första gången fler som vill satsa mindre/avstå vindkraft (31 procent) än som vill satsa mer (30 procent) bland personer som ser negativt på en etablering av vindkraft i närheten av den egna bostaden.

Skillnaden mellan *i närheten-positivas* respektive *i närheten-negativas* inställning till om vi skall satsa mer på vindkraft kan tolkas i termer av en NIMBY-effekt (Not In My Back Yard). Ingen skillnad, värdet 0, innebär att båda grupperna vill satsa lika mycket – det vill säga ingen NIMBY-effekt. Högre värden innebär att de i närheten-negativa är mindre benägna att satsa mer på vindkraft jämfört med de i närheten-positiva – det vill säga en NIMBY-effekt föreligger. Resultaten visar att en NIMBY-effekt återfinns under samtliga undersökningstillfällen. Åren 2005 och 2007 utmärker sig som en tid då även *i närheten-negativa* i betydande utsträckning önskade satsa mer på vindkraft. Sedan 2005/2007 har viljan att satsa mer på vindkraft minskat mer bland de *i närheten-negativa* än bland de *i närheten-positiva* och effekten har ökat från 30/31 procentenheter till 49 procentenheter 2013/2015. En bidragande förklaring till att det i Sverige sedan 2007 blivit färre som vill satsa mer på vindkraft är en accentuerad NIMBY-effekt. Stödet bland *i*

närheten-negativa har minskat mer än bland *i närheten-positiva*, och mer än riksgenomsnittet. Samtidigt som stödet för att satsa mindre/avstå från vindkraft ökat mer än bland *i närheten-positiva*, och mer än riksgenomsnittet.

Bedömningar av vindkraftens egenskaper

Som tidigare konstaterats har de senaste årens utbyggnad av vindkraften inneburit att allt fler får direkt erfarenhet av energikällan. Vindkraften har kommit närmare människorna, vilket också innebär att människor på ett mer påtagligt sätt kan bedöma deras egenskaper. En bakomliggande faktor till vilken åsikt man har i frågan om vindkraften och dess utbyggnad, är hur dess olika egenskaper bedöms. I debatten har det bland annat framförts argument om att vindkraften medför bullerstörningar, att den är dyr och att den förfular landskapet. Men det har å andra sidan också framförts att vindkraften är en ren och miljövänlig energikälla. Hur ser svenska folket på dessa argument för och emot vindkraft, vilken verklighetsbild har de av vindkraftens egenskaper? I de nationella SOM-undersökningarna har vi ställt en påståendefråga om några av vindkraftens egenskaper vid sex tillfällen sedan 2000. Svartalternativen utgörs av en skala från 0 till 10 där svarspersonerna får bedöma om påståendet är helt felaktigt (0) eller helt riktigt (10). I tabell 3 har skalstegen 0-4 slagits samman till ”felaktigt”, skalsteget 5 står för ”varken felaktigt eller riktigt” och skalstegen 6-10 har slagits samman till ”riktigt”. I tabellen redovisas även medeltal.

Jämför vi resultaten tillbaka till 2007/2008, då en satsning på vindkraften stod som högst i kurs hos svenska folket, visar resultaten att bedömningarna av vindkraften som miljövänlig respektive en dyr el-producent i huvudsak har legat på en stabil nivå. I undersökningen 2007 ansåg 93 procent att vindkraften är miljövänlig. I den senaste undersökningen 2015 är resultatet 87 procent. Motsvarande siffror när det gäller påståendet att el producerad med vindkraft är dyr, är 42 procent 2007 respektive 45 procent 2015. Under hela perioden är det fler som anser att det senare påståendet är riktigt än att det är felaktigt. När det gäller frågan om vindkraften förfular landskapet har majoritetsförhållandet utvecklats till det omvända sedan 2007 års mätning. Resultaten från undersökningen 2007 visar att det då var 39 procent som ansåg att vindkraften förfulade landskapet medan 48 procent ansåg att den inte gjorde det. Motsvarande siffror i 2015 års undersökning är 45 respektive 39 procent. En ännu större opinionsförskjutning har skett när det gäller frågan om vindkraften medför buller. Från 2007 till 2015 har andelen som anser det är riktigt att vindkraften bullrar ökat från 27 till 49 procent, medan andelen som anser det varit felaktigt minskat från 59 till 34 procent. Samtidigt som antalet vindkraftverk blir ett allt vanligare inslag i den svenska landskapsbildningen anser alltså allt fler att den medför buller och att den förfular landskapet, medan åsikterna om den är dyr eller miljövänlig förblir förhållandevis stabila.

Tabell 3 Bedömningar av vindkraftens egenskaper, 2000–2015 (procent och medeltal)

	2000	2003	2007	2010	2013	2015
Vindkraftverk förfular landskapet						
Felaktig	42	39	48	42	41	39
Varken fel eller rätt	15	13	13	12	15	16
Riktigt	43	48	39	46	44	45
Summa procent	100	100	100	100	100	100
Antal personer	1 593	1 717	1 431	1 432	1 441	1 454
Medeltal	50	53	46	52	52	56
Vindkraftverk är bullriga						
Felaktig	53	53	59	52	36	34
Varken fel eller rätt	21	22	14	15	16	17
Riktigt	26	25	27	33	48	49
Summa procent	100	100	100	100	100	100
Antal personer	1 572	1 678	1 136	1 199	1 203	1 220
Medeltal	39	40	39	43	54	55
El producerad med hjälp av vindkraft bli dyr						
Felaktig	33	29	38	37	36	36
Varken fel eller rätt	30	30	20	15	16	19
Riktigt	37	41	42	48	48	45
Summa procent	100	100	100	100	100	100
Antal personer	1 556	1 671	966	1 052	1 052	1 042
Medeltal	51	53	50	53	54	52
Vindkraft är miljövänlig						
Felaktig	5	6	4	7	9	7
Varken fel eller rätt	4	6	3	6	7	6
Riktigt	91	88	93	87	84	87
Summa procent	100	100	100	100	100	100
Antal personer	1 593	1 716	1 479	1 458	1 453	1 502
Medeltal	87	84	87	82	79	82

Kommentar: Frågan lyder: "Vilken är din uppfattning om följande påståenden som man ibland hör om vindkraft? Ange för vart och ett av påståendena om det enligt din mening är riktigt eller felaktigt. A. Vindkraftverk är bullriga. B. Vindkraft är miljövänlig. C. El producerad med hjälp av vindkraft blir dyr. D. Vindkraftverk förfular landskapet". Svartalternativen utgörs av en skala från 0 till 10 där svarspersonerna får bedöma om påståendet är helt felaktigt (0) eller helt riktigt (10). I tabell 3 har skalstegen 0-4 slagits samman till "felaktigt", skalsteget 5 står för "varken felaktigt eller riktigt" och skalstegen 6-10 har slagits samman till "riktigt". I tabellen redovisas även medeltal, multiplicerade med 10. Beräkningarna i tabellen är gjorda bland personer som har en åsikt i respektive delfråga. Andelen respondenter som inte besvarar de olika delfrågorna håller sig mellan 6-8 procent. I undersökningarna 2000 och 2003 saknas svartalternativet "ingen uppfattning". Andelen som svarat "ingen uppfattning" i fråga om vindkraften är dyr varierar mellan 33-39 procent, i frågan om buller mellan 24-29 procent, i frågan om förfulning av landskapet mellan 9-10 procent och i frågan om vindkraften är miljövänlig mellan 7-8 procent.

Källa: De nationella SOM-undersökningarna.

Tidigare analyser från SOM-undersökningen 2007 har visat att bland dem som har en negativ bild av vindkraftens egenskaper är det trots det en majoritet som vill satsa mer på vindkraft. Bedömningar att vindkraften bullrar, är dyr eller förfular landskapet väjde mindre än viljan att bygga fler vindkraftverk. Senare analyser har dock visat att kopplingen mellan frågan om vindkraftens egenskaper och frågan om vi skall satsa mer eller mindre på vindkraft blivit något starkare (Hedberg 2008, Hedberg 2014). Bland personer som anser att vindkraften medför buller minskar andelen som ville satsa mer på vindkraft från 71 procent 2007 till 48 procent 2015, samtidigt som andelen som vill satsa mindre/avstå från vindkraft ökar från 10 till 20 procent. Bland personer som anser att vindkraften förfular landskapet minskar andelen som vill satsa mer på vindkraft från 71 procent till 44 procent, medan andelen som vill satsa mindre/avstå ökar från 9 till 22 procent. Bland personer som anser vindkraften vara dyr vill tre fjärdedelar (74 procent) satsa mer på vindkraft 2007. Den andelen är nere i 43 procent 2015. Andelen som vill satsa mindre/avstå ökar mellan 2007 och 2010 från 9 till 22 procent. I undersökningen 2015 är siffran 25 procent. I den mycket lilla grupp som anser att vindkraften *inte* är miljövänlig har andelen som vill satsa mer på vindkraft minskat från 60 procent 2007 till 20 procent 2015, medan andelen som vill satsa mindre/avstå ökar från 22 procent till 50 procent.

Vindkraftsopinionen 2015

Avslutningsvis kan konstateras att mellan åren 2007 och 2014 avtar entusiasmen för att satsa mer på vindkraft. Andelen bland svenska folket som ville satsa mer än idag sjunker från 80 procent till 59 procent. Resultaten från 2015 års nationella SOM-undersökning visar att fallet bromsats upp och att opinionsläget överhuvudtaget inte förändrades jämfört med 2014 års resultat. De politiska ambitionerna att satsa på förnyelsebara energikällor och på vindkraft har haft, och har fortfarande, ett starkt stöd i de breda folklagren. Under de senaste två åren önskar fortfarande en majoritet på 59 procent att vi i Sverige satsar mer på vindkraft än vad som görs idag. Andelen som vill satsa mer på vindkraft eller satsa på vindkraft som det görs idag utgör 2015 82 procent av befolkningen. Och inställning till vindkraft som energikälla är mycket positiv – 80 procent i SOM-undersökningen 2015.

Noter

- ¹ Mätningarna har gjorts inom ramen för forskningsprojektet ”Energiopinionen i Sverige” och har sedan 1999 finansierats av Energimyndigheten.
- ² När det gäller kol har andelen som helt vill avstå från energikällan ökat från 34 procent 1999 till toppnoteringen 59 procent 2015. Andelen som helt vill avstå från olja har däremot legat på en förhållandevis stabil nivå under hela perioden, runt 20 procent (Hedberg och Holmberg 2016).

- ³ Se Hedberg och Holmberg 2016 för samtliga energikällor 1999-2015.
- ⁴ I 2015 års undersökning ställdes inte frågorna om naturgas och kol. Vid det senaste mättilfället 2014 var stödet för naturgas 19 procent och vid det senaste mättilfället 2012 för kol 2 procent.
- ⁵ Se Anna Bendz 2014 om policyförändring, privatisering och medborgarnas uppfattning om privatiseringsnivå, och hennes resonemang om termostatmodellen.
- ⁶ Korrelationerna mellan satsa-frågan och attitydfrågan är 2012 .76, 2013 .77, 2014 .77 och 2015 77.
- ⁷ Folkomröstningen i Sorsele genomfördes i två distrikt, dels i Sorsele omröstningsdistrikt och dels i Gargnäs omröstningsdistrikt. I det första blev utfallet i omröstningen mycket jämn där ja-sidan vann med 6 röster, medan utfallet i Gargnäs resulterade i ett klart nej, 160 nej-röster mot 90 ja-röster.
- ⁸ Resultatet för partier med litet stöd bland väljarna, t ex Feministiskt Initiativ och Kristdemokraterna, bör tolkas med försiktighet mot bakgrund av de få personer som ingår i grupperna och att felmarginalerna är stora.
- ⁹ Korrelationen mellan satsa-frågan och vänster-höger ideologi var 2008 .11. I den senaste SOM-undersökning var motsvarande korrelation .22.

Referenser

- Bendz, Anna (2014). Att ge feedback på välfärdspolitiken: hur reagerar medborgarna på ökad privatisering. I Bergström, Annika och Oscarsson, Henrik (red). *Mittfåra & marginal*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet. SOM-rapport nr 61.
- Energimyndigheten 2016. Vindkraft nuläge och prognos.
- Hedberg, Per (2008). Vindkraft på frammarsch. I Holmberg, Sören och Weibull, Lennart, (red). *Skilda världar*. Göteborg: SOM-institutet. SOM-rapport nr 44.
- Hedberg, Per (2014). Vindkraftsopinionen i Västra Götaland. I Bergström, Annika och Jonas Ohlsson (red). *Brytningstider*. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet. SOM-rapport nr 62.
- Hedberg, Per och Holmberg, Sören (2016:04). Åsikter om energi och kärnkraft. Göteborg: SOM-institutet, Göteborgs universitet. SOM-rapport 2016:04
- Holmberg, Sören (2012). Fukushimaeffekten. I Weibull, Lennart, Oscarsson, Henrik och Bergström, Annika (red). *I framtidens skugga*. Göteborg: SOM-institutet. SOM-rapport nr 56.
- Kim, Younghwan, Kim, Minki och Kim, Wonjoon (2013). *Effect of the Fukushima nuclear disaster on global public acceptance of nuclear energy*. Energy Policy 61, sid 822-828.

Regeringen, 2015. <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/energi/fornybar-energi/mal-for-fornybar-energi/>

Skurups kommun, 2016. Kopia på Valnämndens protokoll efter kontakt med Skurups kommun, arkivarie Hanna Lindberg.

Socialdemokraterna 2016. <http://www.socialdemokraterna.se/Var-politik/Var-politik-A-till-O/Energi/>

Sorsele kommun, 2016. <http://www.sorsele.se/default.asp?pageid=60538>

Svensk Energi 2016. <http://www.svenskenergi.se/Elfakta/Elproduktion/Vindkraft/>